

სწავლების მეთოდოდიკა Methodic of Teaching

ვაჟა ფშაველას „ვერხვის“ სწავლებისათვის

თამარ ღვინიაიძე

აკაკი წერეთლის სახელმწიფო უნივერსიტეტი

ქუთაისი, საქართველო

e-mail: t.gvinianidze@gmail.com

<https://doi.org/10.52340/lac.2025.34.26>

SJIF 2025: 8.584

მე-6 კლასში მხატვრული ტექსტის სწავლებისას პედაგოგმა უნდა გაითვალისწინოს წინა წლების გამოცდილება, მოსწავლეებში დაგროვილი ცოდნა, უნარ-ჩვევები. მათ უნდა შეეძლოს გააზრება იმისა, თუ რატომ უნდა გაეცნოს ამა თუ იმ მხატვრულ ტექსტს, რას უნდა მიაქციონ ყურადღება, რა არის ნაწარმოების მთავარი აზრი, რა როლს თამაშობენ მის გახსნაში პერსონაჟები, მწერლის მიერ გამოყენებული მხატვრული ხერხები, ლექსიკური ერთეულები.

წინამდებარე სტატიაში გაანალიზებულია მე-6 კლასში ვაჟა-ფშაველას „ვერხვის“ სწავლების ორიენტირები. აქცენტი კეთდება შინაარსის ღრმად წვდომასა და არსებული ჩვევების განმტკიცებაზე, მოსწავლეთა აზროვნების გააქტიურებაზე, წაკითხულის გააზრებასა და სოციალიზაციაზე.

საკვანძო სიტყვები: სწავლება, ვაჟა ფშაველა, მოთხრობა „ვერხვი“.

მე-6 კლასში მხატვრული ტექსტის სწავლებისას პედაგოგმა უნდა გაითვალისწინოს წინა წლების შედეგები, რომელთა მიხედვითაც მოსწავლეს უნდა შეეძლოს ავტორის სათქმელისა და იდეებში წვდომა, მთავარისა და მეორეხარისხოვანის გამიჯვნა, საკვანძო ეპიზოდის სწორად შერჩევა, პერსონაჟების მახასიათებლებისა და შინაგან სამყაროში ორიენტირება, გააზრება იმისა, თუ რატომ უნდა გაეცნოს ამა თუ იმ ტექსტს, რას მისცემს ეს პროცესი მას, რა როლს თამაშობს ნაწარმოების შინაარსის შექმნაში მხატვრული ხერხები, ლექსიკური ერთეულები. ეს ყველაფერი კოგნიტური უნარების განვითარებაა. მიღებულ ცოდნას სჭირდება შემეცნებითი პროცესებისა და აზრების გაცნობიერება და მართვა. ეს კი მეტაკოგნაციაა. თანამედროვე გაკვეთილი ორივე უნარის განვითარებას ემსახურება.

მე-6 კლასში გაითვალისწინებულია ვაჟა-ფშაველას მოთხრობის „ვერხვის“ შესწავლა. მწერლის ბიოგრაფიას ბავშვები უკვე იცნობენ, მაგრამ კარგი იქნება, თუ კითხვა-პასუხის საშუალებით გავიხსენებთ მთავარ მომენტებს და განსაკუთრებით

გავამახვილებთ ყურადღებას ბუნებასთან დამოკიდებულებაზე. შეგვიძლია ვაჩვენოთ ვერხვის სურათი და გავარკვიოთ უნახავთ თუ არა ეს ხე და იციან თუ არა, რა ჰქვია მას. საჭიროა მოსწავლეებს ვუთხრათ, რომ ვერხვი ფოთლოვანი მცენარეა სხვადასხვა ზომის ფოთლებით კოლოფივით ნაყოფით, ყვავის გაზაფხულზე, უყვარს მზე, იზრდება სწრაფად, გამოიყენება გასამწვანებლად და ქარისაგან დამცავად. ცნობილია ვერხვის ასამდე სახეობა, საქართველოში კი გავრცელებულია რვა.

განწყობის შესაქმნელად ვიხსენებთ ბუნების თემაზე შექმნილ უკვე შესწავლილ ნაწარმოებებს, რის შემდეგაც ვკითხულობთ მოთხრობის პირველ თავს. ბავშვების მონაწილეობით ვაკეთებთ კომენტარს, ყურადღებას ვამახვილებთ ვერხვის ფიქრებზე, ნიავეთან და ნისლთან გასაუბრებაზე. წუხილზე, რომ ვერ მიაწვდინა ხმა მოძმეებს, ოცნებაზე ქარისა და დელგმის დროს: „აღმომფხვერი აქედან და გადამაგდე იქ ჩემს ძმებთან, ტყეში. დეე,იქ მოგვკდე, იქ დავლპე, დავმიწდე იმათ კალთაზე. თუ ცრემლს არ მაღირსებენ, ქოქოლას ხომ დამაყრიან და დამწყევლიან.“ არც ამ ოცნებას ეწერა ახდენა. ვერხვი იქვე იდგა, მეხისაგან მრავალგზის დაზიანებული. მეორე თავს ვაკითხებთ მოსწავლეებს. გამახვილდება ყურადღება ვერხვის ზრუნვაზე მის ჩრდილქვეშ და ახლომახლოს ამოსულ ყვავილებზე, წუხილზე, რომ მათაც არ აქვთ დიდი ხნის სიცოცხლე, რადგან ძროხა და ცხვარი გადათელავთ. ისინი კი მუდამ სიცოცხლეზე საუბრობდნენ და მზესა და დედამიწას ევედრებოდნენ, „ღმერთო, ნუ მოგვიღებ ბოლოს, დიდხანს გვაცოცხლეო.“ ვერხვი წუხს, რომ მის ტოტებზე ბუდეც კი არ გაიკეთეს ფრინველებმა. ამაყი იყო იმითაც, რომ ზოგჯერ არწივი, ფრინველთა მეფე, ჩამოისვენებდა მის ტოტებზე.

მესამე თავის წაკითხვის შემდეგ ვსვამთ კითხვებს: სად იდგა ვერხვი? რა აწუხებდა მას? საით მიუწევდა გული? რატომ იყო ის თავისი ხვედრით უკმაყოფილო?. რატომ თვლიდა, რომ“მკვდარი სიცოცხლე“ ჰქონდა? როგორ ახსენით ამ შესიტყვების მნიშვნელობას? მართლა უსარგებლოა ვერხვის არსებობა? როგორ აფასებთ იმ ადამიანების საქციელს, რომლებიც სიცხეში ვერხვის ჩრდილს აფარებდნენ თავს,ზამთარში კი მოჭრეს? როგორია მწერლის დამოკიდებულება ამ ფაქტისადმი? დაგაფიქრათ თუ არა მწერალმა?. რისი თქმა სურს ავტორს ვერხვის პირით? დაასახელებთ ის ადამიანური თვისებები, რომელიც ვაჟამ უსულო საგანს, ხეს, მიაწერა? რა ჰქვია ამ ხერხს? უკვე შესწავლილ რომელ ნაწარმოებებში მიმართავს ვაჟა გაპიროვნებას? როგორ ადამიანს გაგონებთ ვერხვი? რა მიგაჩნიათ ადამიანის ცხოვრებისეულ დანიშნულებად ? როგორ აფასებს მწერალი ადამიანისა და ბუნების ურთიერთობას? ამართლებთ თუ არა მწყემსების საქციელს ამ მოთხრობის მიხედვით?

მიუხედავად იმისა, რომ მწყემსებს ეცოდებათ ვერხვი და აზრთა სხვადასხვაობასაც აფიქსირებენ, მაინც გადაწყდა მისი მოჭრა. როგორ აღწერს მწერალი ვერხვის განცდებს? მოიშველიეთ ტექსტიდან შესაბამისი ადგილი. როგორ ფიქრობთ სწორად მოიქცნენ თუ არა მწყემსები, როდესაც თავიანთი საჭიროება წინა პლანზე დააყენეს? უნდა ვუფრთხილდებოდეთ თუ არა ბუნებას? რატომ?

ერთი გაკვეთილი უნდა დავუმოთ შინაარსის თხრობას.საამისოდ კლასთან ერთად უნდა შედგეს გეგმა, რომელმაც შეიძლება ასეთი სახე მიიღოს:

1. მარტოობის ბინადარი
2. ნიავეთან და ხმელ ფოთოლთან საუბარი.
- 3.ვერხვი და მინდვრის ყვავილები.
- 4..ვერხვის ფუნქცია.

5. მწყემსების განაჩენი

6. ვერხვის სიცოცხლის დასასრული.

სასურველია დისკუსიის მოწყობა თემაზე „ბუნება და ადამიანი“, რისთვისაც წინასწარ დავავალებთ მასალების მომზადებას. სწორედ დისკუსიაა ინტერაქტიური სწავლების ეფექტური მეთოდი, რომელიც განაპირობებს ურთიერთობისა და პატივისცემის ატმოსფეროს და თითოეულ მოსწავლეს აძლევს საშუალებას გამოთქვას საკუთარი შეხედულება, ისწავლოს სხვისი მოსაზრების პატივისცემა, განიმტკიცოს საკუთარი თავისადმი რწმენა, მიაგნოს მთავარს.

ასე სიღრმისეულად შესწავლილი მხატვრული ნაწარმოები ხელს შეუწყობს მოსწავლეთა აზროვნების განვითარებას, წაკითხულის მხატვრულ აღქმას, ჰუმანიზმისა და პატრიოტიზმის, ბუნებისადმი სათუთი დამოკიდებულების აღზრდას.

ლიტერატურა

1. ქართული ენა და ლიტერატურა. საკოლო სახელმძღვანელო. მე-6 კლასი, მოსწავლის წიგნი. ავტ.: ნ. მაღლაკელიძე, ნ. ღონღაძე. 2011 მასწ.
2. სწავლებისა და სწავლის ახალი მიდგომები. განათლებისა და მეცნიერების სამინისტრო. 2005
3. საყვარელიძე რ., ლიტერატურის სწავლება და მისი ფსიქოლოგიური საფუძვლები. თბ., 2004.
4. ქართული ენისა და ლიტერატურის მასწავლებლის პროფესიული სტანდარტი. მე-5, მე-6 კლასები. 2024.
5. ღვინიაძე თ., მე-5, მე-6 კლასებში ქართული ლიტერატურის სწავლების საკითხები. ქუთაისი. 2025.
6. ჯინჯიხაძე ჯ., ქართული ენისა და ლიტერატურის სწავლების მეთოდიკა და ტექნოლოგია. თბ. 2014
7. ჯინჯიხაძე ლ., თანამედროვე პედაგოგიური ტექნოლოგიები. თბ., 2012.

Tamar Gvinianidze

Akaki Tsereteli State University

Kutaisi, Georgia

e-mail: tgvianidze@gmail.com

<https://doi.org/10.52340/lac.2025.34.26>

SJIF 2025: 8.584

For teaching Vazha Pshavela's novel "Poplar"

Abstract

When teaching literary texts in 6th grade, the teacher must take into account the experience of previous years, the knowledge and skills accumulated by students. They should be able to understand why they should read a particular literary text, what they should pay attention to, what is the main idea of the novel, what role do the characters play in its development, the artistic techniques used by the writer and lexical items.

This article analyzes the guidelines for teaching Vazha Pshavela's novel "Poplar" in the 6th grade. The emphasis is on deep understanding of the content and strengthening existing habits, activating students' thinking, reading comprehension and socialization.

Key words: teaching, Vazha Pshavela, novel "Poplar"

რეკენზენტი: პროფესორი ნათელა მაღლაკელიძე